

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В УМОВАХ COVID-19:
ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ**

Semenog O. M.

The Head of Ukrainian Language and Literature Department
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Faculty of Foreign and Slavic Philology
Makarenko Sumy State Pedagogical University
м. Суми, Україна
olenasemenog@gmail.com
ORCID ID 0000-0002-8697-8602

Катерина Шамунова,

аспірантка кафедри української мови і літератури
Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка,
методист навчально-методичного відділу координації освітньої діяльності та
професійного розвитку комунальної установи
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти,
м. Суми, Україна
e-mail: Katherinapiers@gmail.com, ORCID ID 0000-0001-7868-392X

Анотація. У статті окреслено сутність базових понять дослідження. Педагогічну практику охарактеризовано як оригінальну форму навчання у процесі професійно-педагогічної підготовки у вищій школі, яка спрямована на пізнання закономірностей та принципів професійної діяльності, оволодіння способами її організації, а відтак, на підготовку майбутнього вчителя як професійно компетентного фахівця. Професійно-педагогічну підготовку майбутніх учителів початкової школи до педагогічної практики окреслено як цілеспрямований процес, що зорієнтований на формування компетентності майбутнього вчителя початкової школи до виконання професійних педагогічних функцій в умовах Нової української школи. Визначено низку проблем та шляхи проходження педагогічної практики майбутніми учителями початкової школи в умовах дистанційного навчання під час карантину, пов'язаного з поширенням в Україні вірусу COVID-

19.Виокремлено основні онлайн-платформи, що використовуються для дистанційного навчання і відзначаються популярністю.

Ключові слова: *професійна компетентність учителя початкової школи, професійна підготовка, Концепція «Нова українська школа», Державний стандарт початкової освіти, освітній процес, учитель початкової школи, майбутній учитель початкової школи, педагогічна практика, дистанційне навчання, карантин.*

Вступ. Роль учителя початкової школи особлива. Значною мірою для нього важливі чутливість до інновацій, здатність до їх сприйняття, упровадження і створення. Відповідно до шкільних програм із шести освітніх галузей (!) такий інтегрований учитель формує у молодих громадян уміння аналізувати, інтерпретувати події, явища, адаптуватися до умов навчання і життєдіяльності. Саме від цього педагога-майстра залежить, чи працюватимуть учителі у старших класах з учнями, які володіють культурою мовлення, критичним мисленням, інфомедійною грамотністю.

Ефективна реалізація програмних вимог початкової школи актуалізує необхідність модернізації професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у закладах вищої педагогічної освіти. Є важливим удосконалити також і зміст підготовки майбутніх учителів до педагогічної практики. Педагогічна практика, тісно вплетена у соціальну реальність, слугує єдиною ланкою між теоретичним навчанням і самостійною педагогічною діяльністю, створює умови для збагачення життєвим досвідом, розширення соціальних контактів, сприяє формуванню і розвитку педагогічної ерудиції, інтуїції, здатності до імпровізації, педагогічного оптимізму й рефлексії. Під час педагогічної практики зростає і важливість освітньо-культурного діалогу викладача-методиста і студента-практиканта, практиканта, учителя й учня.

Запровадження карантину, пов'язаного із поширенням у світі й в Україні вірусу COVID-19, і перехід закладів освіти на дистанційну форму навчання загострили проблеми проходження студентами педагогічної

практики. Серед проблем: недостатня обізнаність майбутніми педагогами щодо сучасних цифрових засобів навчання, низька мотивація учителів щодо їх використання, недостатня забезпеченість учнів, учителів як працюючих, так і реальних необхідними комп'ютерним та цифровим обладнанням та ін. Украй актуальними є такі вимоги до вищої освіти, як доступність та інклюзивність; індивідуальна траєкторія навчання здобувача; цифрова грамотність викладачів, оцінка готовності суб'єктів навчання до впровадження змішаного навчання; вивчення наявних навчально-методичних матеріалів і технологічних можливостей. Отже, особлива місія покладається на заклади вищої освіти, спільнота яких має створити для проведення педагогічної практики відповідні організаційно-педагогічні умови.

Аналіз наукових джерел. Реалізація Концепції «Нова українська школа» (*Kontseptsiiia novoi ukrainskoi shkoly, 2016*) та Державного стандарту початкової освіти (*Derzhavnyi standart pochatkovoї osvity, 2018*) актуалізує підготовку вчителя, котрий володіє системними знаннями, формує в учнів ключові компетентності та сприяє розвитку особистості молодшого школяра. Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи окреслено у наукових працях Н. Бібік, В. Бондар, С. Мартиненко, О. Савченко, А. Струк, Л. Хомич, Хоружа та ін. Різнібічні аспекти організації педагогічної практики у закладах вищої освіти досліджують О. Абдулліна, Н. Кічук, В. Сластьонін та ін. У закладах вищої педагогічної освіти напрацьовується досвід підготовки майбутніх учителів до педагогічної практики в умовах COVID-19.

Мета дослідження. У межах статті окреслимо деякі аспекти підготовки майбутніх учителів початкової школи до педагогічної практики, у т.ч. в умовах COVID-19. Досягнення мети передбачає вирішення таких завдань: описати сутність ключових понять; окреслити основні проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до педагогічної практики та шляхи їх вирішення в закладах вищої освіти.

Методологія дослідження забезпечується використанням методів аналізу законодавчо-нормативних і наукових джерел у галузі освіти, узагальнення, термінологічного аналізу – для опису ключових понять; вивчення педагогічного досвіду.

Базові поняття дослідження

Відповідно до завдань роботи окреслимо ключові поняття дослідження «професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів початкової школи» «професійна компетентність учителя початкової школи», «педагогічна практика».

Характеристику професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів початкової школи пропонуємо за А.Струк (*Struk, A.V., 2020*) як цілеспрямований процес, що зорієнтований на формування компетентності майбутнього вчителя початкової школи до виконання професійних педагогічних функцій в умовах Нової української школи.

Відповідно до Професійного стандарту вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти (*Profesiinyi standart «Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity», 2018*) визначено перелік таких професійних функцій учителів: планування і здійснення освітнього процесу (6 рівень НРК); забезпечення й підтримка навчання, виховання і розвитку учнів в освітньому середовищі та в родині (6 рівень НРК); створення освітнього середовища (6 рівень НРК); рефлексія і професійний саморозвиток (7 рівень НРК); проведення педагогічних досліджень (7 рівень НРК); надання методичної допомоги колегам з питань навчання, розвитку, виховання і соціалізації учнів початкових класів (7 рівень НРК); узагальнення власного педагогічного досвіду та його презентація педагогічній спільноті (7 рівень НРК); оцінювання результатів роботи вчителів (8 рівень НРК). Володіння такими функціями сприяє розвитку професійно компетентного вчителя.

Професійну компетентність учителя початкової школи визначаємо як динамічну інтегровану якість особистості, що характеризується рівнем

професійної освіти, досвідом, індивідуальними здібностями, прагненням до неперервної самоосвіти та самовдосконалення, саморозвитку, мовленнєво-комунікативної взаємодії, творчим ставленням до справи і дозволяє учителю найбільш ефективно здійснювати професійну діяльність (*Semenog, O.M., Kozhemyakina, I.V., 2019:12*).

На основі аналізу наукових джерел, власного досвіду викладання та проведення дослідно-експериментальної роботи на педагогічних факультетах ЗВО педагогічну практику характеризуємо як оригінальну форму навчання у процесі професійно-педагогічної підготовки у вищій школі, яка спрямована на пізнання закономірностей та принципів професійної діяльності, оволодіння способами її організації, а відтак, на підготовку майбутнього вчителя як професійно компетентного фахівця (*Semenog, O.M., Bazyl L.O., Diatlenko T.I., 2011:44*). Особливістю педагогічної практики є можливість інтегрувати теоретичні знання з різних дисциплін в єдину систему професійних знань і вмінь, оволодіти сучасними методами і формами організації освітнього процесу, виховувати потребу в саморозвитку і самовдосконаленні.

Педагогічна практика у Новій школі

Нова школа, як показує аналіз основних положень Концепції «Нова українська школа» (*Kontseptsiia novoi ukrainiskoi shkoly, 2016*) та Державного стандарту початкової освіти (*Derzhavnyi standart pochatkovoї osvity, 2018*), компетентісно зорієнтована. Закон України «Про освіту» (*Zakon Ukrainy «Pro osvitu», 2017*) визначає нові вимоги до підготовки учителів: інтегрованість змісту освіти на основі ключових компетентностей; упровадження інноваційних методик навчання; вмотивований учитель, який має свободу творчості і розвивається професійно; педагогіка партнерства учня і вчителя; сучасне освітнє середовище, що базується на інформаційно-комунікаційних технологіях; дитино центризм.

Закон України «Про вищу освіту» (2014) відносить практичну підготовку студентів до основних форм організації освітнього процесу у

вищій школі поряд із навчальними заняттями, самостійною роботою та контрольними заходами, що «здійснюється шляхом проходження практики на підприємствах, в установах та організаціях згідно з укладеними договорами або у його структурних підрозділах, що забезпечують практичну підготовку» (*Zakon Ukrainy «Pro vyshch uosvitu», 2014*). Рекомендації про проведення практики конкретизують мету практик: «формування та розвиток у здобувачів вищої освіти професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретного виробництва, оволодіння сучасними методами, формами організації і знаряддями праці в галузі їх майбутньої спеціальності» (*Rekomendatsii pro provedennia praktyky studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv Ukrainy, 2013:2*).

Водночас пріоритети сьогодення потребують, щоб професійна підготовка майбутнього учителя початкової школи була спрямована на формування учителя-тьютора, як зауважував І. Зязюн (*Ziazun, I. A., 1994:56*), режисера, котрий уміло створює сприятливу атмосферу для індивідуального навчального пізнання учнів. Такий учитель тісно співпрацює з учнями, шкільним психологом, соціальним працівником школи, бібліотекарем, батьківським колективом тощо; визначає конкретні навчально-виховні завдання з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, соціально-психологічних особливостей колективу.

Важливий етап педагогічної практики – підготовка і проведення пробних і залікових уроків. Усе більшою мірою переконуємось, що урок – це спільна творча діяльність учителя й учнів, співтворчість, колективний пошук істини. Нешаблонний, оригінальний, самобутній урок, глибокий за змістом і чіткий за формою, – це результат творчої лабораторії учителя й учнів.

Рівень сформованості професійних умінь можна визначити за такими показниками: характером труднощів у процесі виконання завдань практик, ступенем задоволеності роботою, якістю роботи, ступенем самостійності у виконанні завдань, взаєминами з учнями та учительським колективом. Результати педагогічної практики дають відповідь на низку важливих

запитань: чи підготовлений майбутній учитель до вирішення професійних задач; чи компетентний у різних галузях гуманітарних знань; чи зацікавлений у власному професійному і особистісному розвитку, чи здатний до творчості, співпраці, дослідницької діяльності; чи переконаний в необхідності професійного розвитку(*Semenog, O.M., Bazyl, L.O., Diatlenko T.I., 2011:44*).

Педагогічна практика в умовах COVID-19

Несподіване швидке поширення у світі й в Україні вірусу COVID-19 посилили нові виклики перед закладами освіти щодо реальних занять у початковій школі і вимоги, зокрема, до проходження педагогічної практики. Хоча Наказ МОН № 406 від 16 березня 2020 року «Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19» (*Nakaz MON «Pro organizacijni zahodi dlya zapobigannya poshirennyu koronavirusu SOVID-19», № 406, 2020*) та офіційний лист МОН № 1/9-176 від 25 березня 2020 року «Щодо особливостей організації освітнього процесу під час карантину» (*List MON «Shodo osoblivostej organizaciyi osvitnogo procesu pid chas karantynu», №1/9-176, 2020*) зобов'язують заклади освіти функціонувати у форматі дистанційного чи змішаного навчання, більшості вчителів забракло знань і навичок для вибору онлайн-інструментів.

За умов дистанційності ініціюються додаткові соціально детерміновані процеси, що стосуються осмислення, переосмислення гуманістичних цінностей, вибудовування на їх основі іншої моральної картини діяльності, а отже, – й освітньої поведінки учнів у самоізоляції (*Vaskivska, H.O., Kosianchuk, S.V., 2011*). Зростає роль педагогічних технологій у процесі дистанційного навчання. Адже необхідно дібрати саме ті, які доцільно застосувати в онлайн режимі. Це мають бути проблемно-пошукові завдання, виконання проєктів, для перевірки вчитель має користуватися тестами, які він сам розробив відповідно до індивідуальних характеристик учня, тобто має здійснюватися диференційований підхід.

Міністерством освіти і науки України було схвалено до використання методичний посібник «Організація дистанційного навчання в школі.

Методичні рекомендації» (авт. А. Лотоцька, О.Пасічник) (*Oglyad platform ta instrumentiv distancijnogo navchannya, rekomendaciyi dlya organizaciyi distancijki u shkoli, –GO «Smart osvita» ta MON pidgotuvani posibnik, 2020*). У посібнику розповідається про основні шляхи переходу на дистанційне навчання; зручні платформи та умови створення комунікативного простору; алгоритм розробки розкладу; як налаштувати режим роботи вчителів; налагодження зв'язку з учнями; форми оцінювання під час карантину; про академічну доброчесність та запобігання списуванню під час дистанційного навчання.

Методичний посібник також містить огляд основних інструментів для організації дистанційного навчання. Одним із важливих аспектів посібника, на нашу думку, є узагальнення досвіду кращих практиків, що можуть стати джерелом цікавих ідей і для очного навчання. Методичні рекомендації складаються з двох частин. У першій йдеться про загальні принципи впорядкування дистанційної освіти, довідкову інформацію про інструменти та платформи, на яких можна вчити дистанційно. Друга частина присвячена конкретним методикам дистанційного навчання для початкової, основної та старшої школи.

Аби у вчителів був орієнтир, як організувати свою роботу в нових умовах, Міністерство цифрової трансформації запустило безкоштовний онлайн-курс про організацію дистанційного навчання. Онлайн-курс містить 6 відеороликів за участі педагогів та експертів. Спікери пояснюють алгоритми спілкування вчителів і учнів на період дистанційного навчання, а також специфіку використання сервісів: GoogleClassroom, MicrosoftTeams, CiscoWebex, Zoom, ClassDojo, Classtime.

На допомогу вчителям, за ініціативою президента Володимира Зеленського з квітня 2020 року в Україні стартував проєкт «Всеукраїнська школа онлайн», де для учнів були організовані відеоуроки. Школярі мали змогу дивитися уроки на Facebook та Youtube. Окрім того, відеоурокищоранку трансливали українські телеканали. У Комітеті

Верховної Ради з питань освіти, науки та інновацій є задумка розвивати онлайн-школу надалі, «відзняти навчальний рік і залишити всі уроки у вільному доступі на єдиній безкоштовній електронній платформі». Набули популярності онлайн-конференції, вебінари, воркшопи, онлайн-курси, книги та навчальні платформи, щоб педагоги могли підвищувати свою компетентність.

Водночас, як показує аналіз статистики (*Rekomendatsii shchodo vprovadzhennia zmishanoho navchannia u zakladakh fakhovoi peredvyshchoi ta vyshchoi osvity, 2020*) від численних здобувачів освітніх послуг або їхніх батьків упродовж кількох місяців надходили скарги, власне, саме через різноманіття платформ, що, на їхню думку, заплутувало і втомлювало. МОН України, як показує аналіз сайту, наголошують, що школи вільні у виборі своєї моделі навчання на карантині, а саму структуру та форму дистанційного навчання визначає педагогічна рада школи, враховуючи загальні вимоги, особливості свого навчального закладу та регіону.

У зв'язку з поширенням в Україні вірусу COVID-19 суттєвим мінусом стало призупинення педагогічної практики в закладах освіти. Викладачі і студенти у країнах зарубіжжя, у т.ч. Польщі загалом спокійно сприйняли перехід на дистанційну форму навчання, адже така форма навчання уже має місце давно і можливості комп'ютерного, мультимедійного та цифрового обладнання достатні. Проте, як показує аналіз досвіду ЗВО, з дотриманням санітарних норм можна забезпечити повноцінну менторську підтримку майбутнім фахівцям під час проходження педагогічної практики у закладах освіти. Сьогодні очевидно одне: майбутні учителі початкової школи повинні володіти інформаційно-комунікаційними технологіями, що є найбільш прогресивними в галузі ІТ-індустрії; змішаною формою навчання, адже з огляду на невтішні прогнози щодо ситуації з коронавірусом, коли частина освітнього процесу перейде в онлайн-ресурс.

Досвід закладів вищої освіти

Проведений нами аналіз сайтів ЗВО засвідчив, що на факультеті дошкільної, початкової освіти і мистецтв Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка під час карантину 2020 року з переважної більшості дисциплін навчання організовано на платформі GoogleClassroom. Зокрема з курсу «Педагогічні технології в початковій школі» студенти III курсу спеціальності «Початкова освіта» денної форми навчання опрацьовували теоретичний матеріал, виконували практичні завдання, проходили тестування, виконували модульні контролі роботи.

Ю.Лимар (*Lymar, Y.M., 2020*) представляє нові методи організації опрацювання теоретичного матеріалу майбутніми вчителями початкової школи: використання технології «6 капелюхів», створення ментальної карти; аналіз переваг і недоліків певної педагогічної технології; наведення прикладів використання тієї чи іншої технології студентом / вчителем під час педагогічної практики; опис ситуації з досвіду студента, у якій з ним / його знайомим було використано вчителем ту чи іншу технологію і які це мало наслідки (на основі філософського діалогу за методикою Гуро Хельског (Норвегія) (*Helskog, Guro Hansen, 2019*)).

У Бердянському державному педагогічному університеті задля того, щоб майбутні фахівці мали можливість якісно вдосконалити свої практичні вміння і навички на базі закладів освіти м. Бердянська, Запорізької та Дніпропетровської областей в умовах сьогодення, викладачами було надано змістовні пропозиції щодо організації проходження практики в умовах карантину. Зокрема, з'ясовано особливості проходження педагогічної практики дистанційно (технічні та педагогічні вимоги проведення онлайн-занять; узгодження форм дистанційної роботи з адміністрацією закладів освіти; створення корекційних відеозанять, відеоконсультацій; участь в онлайн- нарадах закладів освіти; скориговано та погоджено індивідуальні плани роботи практикантів; ознайомлено здобувачів освіти з графіком онлайн-консультацій.

Проходження переддипломної практики студентами 4-го курсу ОКР молодший спеціаліст за спеціальністю «Початкова освіта» Уманського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. Т.Г.Шевченка дистанційно в період карантину передбачала: складання індивідуального плану роботи; активне користування електронними ресурсами, зокрема, перегляд (з наступним аналізом) онлайн уроків, занять, виховних та інших заходів (із обов'язковим зазначенням дати, автора та часу запису; написання конспектів уроків, занять, виховних та інших заходів; відеозапис самостійно проведеної роботи, де на початку студент повідомляє розділ, тему і демонструє навички самостійного проведення); підготовку презентацій Power Point.

На основі аналізу опитувань викладачів і студентів Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренката результатів роботи студентів, онлайн спілкування з ними можна стверджувати, що дистанційне навчання буде більш ефективним за умов зменшення обсягу теоретичного матеріалу; надання чітких вказівок щодо методів опрацювання певного теоретичного матеріалу та форм звітності; зняття категоричних обмежень в часі виконання робіт (це зменшить нервову напругу, дозволить студенту краще підготувати роботу); психологічна підтримка студента (це зменшить негативні наслідки відсутності особистого спілкування студента з викладачем (адже нерідко у студента виникає відчуття розгубленості, невпевненості у правильності виконання завдання та ін.) (наприклад, можна заохотити студента в особистих коментарях до роботи («Чудова робота!», «Молодець!», «Перша схема – чудова!» тощо). Крім того, студенти, які працювали під час навчання і не могли регулярно відвідувати заняття, «мають можливість у зручний для себе час якісно виконати завдання». Також варто зазначити, що деякі студенти, які на заняттях в аудиторії були недостатньо активними (соромились, не мали гарного контакту з одногрупниками, не встигали відповісти), краще виконували завдання, реалізують творчий підхід, щиро висловлювали своє ставлення до певної проблеми, наводять приклади з власного досвіду.

Висновки.

Отже, проведений аналіз дає підстави зробити такі висновки. Педагогічну практику характеризуємо як оригінальну форму навчання у процесі професійно-педагогічної підготовки у вищій школі, яка спрямована на пізнання закономірностей та принципів професійної діяльності, оволодіння способами її організації, а відтак, на підготовку майбутнього вчителя як професійно компетентного фахівця. Професійно-педагогічну підготовку майбутніх учителів початкової школи до педагогічної практики окреслюємо як цілеспрямований процес, що зорієнтований на формування компетентності майбутнього вчителя початкової школи до виконання професійних педагогічних функцій в умовах Нової української школи.

В умовах поширення в Україні вірусу COVID-19 проявилась недостатня обізнаність майбутніми педагогами щодо сучасних цифрових засобів навчання, низька мотивація щодо їх використання, недостатня забезпеченість початкових класів необхідними комп'ютерним та цифровим обладнанням проявилися у період запровадження карантину, пов'язаного з. Тому зростає роль педагогічних технологій у процесі дистанційного навчання.

У закладах загальної середньої освіти Сумщини є досвід упровадження технологій дистанційного навчання. Комунальна установа Шосткинська спеціалізована школа I-III ступенів № 1 Шосткинської міської ради Сумської області, Комунальна установа Сумська спеціалізована школа I-III ступенів № 7 імені Максима Савченка Сумської міської ради, опорний заклад «Кролевецький ліцей № 3»Кролевецької міської ради долучилися до Всеукраїнського педагогічного експерименту на тему «Технологія навчання учнів початкової школи «Розумники» (SmartKids)». Завдяки експерименту діти як очно так і дистанційно вивчають предмети за допомогою мультимедійних ресурсів. Простота і доступність управління дозволяють їм самостійно працювати з програмою, анімовані персонажі викликають інтерес, а звуковий супровід допомагає краще запам'ятати новий матеріал.

Зазначимо також, що в області активно продовжується робота з інтерактивним обладнанням, яке допомагає педагогам полегшити засвоєння матеріалу дітьми, зробити більш цікавим освітній процес і в умовах дистанційного навчання. Більшість учителів володіють необхідним рівнем професійної компетентності в умовах сучасного інформатизованого суспільства, адже у своїй роботі додатково використовують програмне забезпечення Teach Infinity Pro, Intech IWB, додатки із соціальної мережі Інтернет та каналу YouTube, освітній портал super.urok-ua.com, novashkola.ua, онлайн-сервіс для створення інтерактивних вправ LearningApps.org.

Вважається за доцільне розробити методичне і методологічне забезпечення дистанційного навчання та створити електронну версію освітнього процесу в межах того чи іншого закладу освіти, зокрема у процесі проходження педагогічної практики. З дотриманням санітарних норм можна забезпечити повноцінну менторську підтримку майбутнім фахівцям під час проходження педагогічної практики у закладах освіти.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у створенні цілісної моделі системи професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у процесі педагогічної практики, зокрема, з урахуванням дистанційного навчання в умовах карантину, спричиненого пандемією COVID-19.

References:

1. Derzhavnyi standart pochatkovoї osvity (2018). [State standard of primary education]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>
2. Helskog, Guro Hansen (2019). Philosophising the Dialogos Way toward Wisdom in Education. Between Critical Thinking and Spiritual Contemplation. London : Routledge Publishing Ltd.
3. Kontsepsiia novoi ukrainskoї shkoly (2018). [The concept of a new Ukrainian school]. Retrieved from <http://nus.org.ua/>

4. List MON «Shodo osoblivostej organizaciyi osvithogo procesu pid chas karantynu», №1/9-176 (2020). [Letter of the Ministry of Education and Science №1 / 9-176 dated March 25, 2020 "On the peculiarities of the organization of the educational process during quarantine"]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-osoblivostej-organizaciyi-osvithogo-procesu-pid-chas-karantynu>

5. Lymar, Y.M. (2020). Metody opratsiuvannia teorytychnoho materialu maibutnimy vchyteliamy pochatkovoii shkoly pid chas dytsantsiinoho navchannia. [Methods of elaboration of theoretical material by future primary school teachers during kindergarten education]. Retrieved from <https://mail.google.com/mail/u/0/?ogbl#inbox?projector=1>

6. Nakaz MON «Pro organizacijni zahodi dlya zapobigannya poshirennyu koronavirusu SOVID-19», № 406 (2020). [Order of the Ministry of Education and Science №406 of March 16, 2020 "On organizational measures to prevent the spread of coronavirus COVID-19"]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-organizacijni-zahodi-dlya-zapobigannya-poshirennyu-koronavirusu-s-ovid-19>

7. Oglyad platform ta instrumentiv distancijnogo navchannya, rekomendaciyi dlya organizaciyi distancijki u shkoli, –GO «Smart osvita» ta MON pidgotuvali posibnik (2020). [Review of distance learning platforms and tools, recommendations for the organization of distance learning in school, NGO "Smart Education" and the Ministry of Education and Science have prepared a manual]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/news/oglyad-platform-ta-instrumentiv-distancijnogo-navchannya-rekomendaciyi-dlya-organizaciyi-distancijki-u-shkoli-go-smart-osvita-ta-mon-pidgotuvali-posibnik>

8. Profesiinyi standart «Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity» (2018). [Professional standard "Primary school teacher of general secondary education"]. Retrieved from <http://nus.org.ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchytelya-pochatkovykh-klasiv-nush-shho-potribno-znaty-ta-vmity/>

9. Rekomendatsii pro provedennia praktyky studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv Ukrainy (2013). [Recommendations for the practice of students of higher educational institutions of Ukraine]. Kiev:Derzhavna naukova ustanova «Instytut innovatsiinykh tekhnolohii i zmistu osvity». [in Ukrainian].

10. Rekomendatsii shchodo vprovadzhennia zmishanoho navchannia u zakladakh fakhovoi peredvyshchoi ta vyshchoi osvity (2020). [Recommendations for the introduction of blended learning in institutions of professional higher and higher education]. Retrieved from <https://mail.google.com/mail/u/0/?ogbl#inbox?projector=1>

11. Semenog, O.M., Bazyl L.O., Diatlenko T.I. (2011). Fakhovapraktykavchytelia-slovesnyka: Navchalnyi posibnyk. [Professional practice of a teacher-vocabulary]. Lugansk: Noulidzh. [in Ukrainian].

12. Semenog, O.M., Kozhemyakina, I.V. (2019). Rozvytok profesiinoi movno-movlennievoi kompetentnosti vchytelia pochatkovoï shkoly: teoriia i praktyka: monohrafiia . [Development of professional language and speech competence of elementary school teacher: theory and practice: monograph]. Sumy: A.S. Makarenko State University Press [in Ukrainian].

13. Struk, A.V. (2020). Teoretychni i metodychni zasady formuvannia leksyko-narodoznavchoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovoï shkoly. [Theoretical and methodological bases of formation of lexical and ethnographic competence of future primary school teachers]. Candidate's thesis. Ivano-Frankivsk: Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, [in Ukrainian].

14. Vaskivska, H.O., Kosianchuk, S.V. (2011). Rytorychni uminnia uchniv starshoi shkoly u konteksti tsinnisno-smyslovoi sfery. Ukrainska mova i literatura v shkoli. [Rhetorical skills of high school students in the context of the value-semantic sphere. Ukrainian language and literature at school]. Retrieved from http://lib.iitta.gov.ua/26595/1/2011_UMiLS_08_VGO_KSV.pdf

15. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» (2017). [Law of Ukraine «On Education»]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

16. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» (2014). [Law of Ukraine "On Higher Education"]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

17. Ziazun, I. A. (1994). Psykholoho-pedahohichni problemy profesiinoi osvity. [Psychological and pedagogical problems of vocational education]. Kiev. [in Ukrainian].